

Uzasadnienie

Projekt planu ochrony dla rezerwatu przyrody „Stawinoga” został opracowany na podstawie art. 19 ust. 6 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 roku o ochronie przyrody, z uwzględnieniem art. 20 ust. 1, 2, 3 tej ustawy. Projekt planu sporządzono uwzględniając treść rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 12 maja 2005 roku w sprawie sporządzania projektu planu ochrony dla parku narodowego, rezerwatu przyrody i parku krajobrazowego, dokonywania zmian w tym planie oraz ochrony zasobów, tworów i składników przyrody.

Status prawny rezerwatu został określony Zarządzeniem Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 3 grudnia 1981 r. w sprawie uznania za rezerwaty przyrody (M. P. z 1981 poz. 271). Celem ochrony rezerwatu jest zachowanie miejsc lęgowych licznych gatunków ptaków związanych ze środowiskiem wodno-bagiennym i leśnym oraz miejsc odpoczynku i żerowisk ptaków przelotnych.

Rezerwat leży na krawędzi doliny Narwi, przylegając i granicząc od zachodu z wałem cofkowym Zalewu Zegrzyńskiego, a za nim z otwartymi i półotwartymi terenami zalewowymi doliny Narwi. Od południa rezerwat graniczy z nieużytkami bagiennymi oraz z terenami rolnymi, głównie ekstensywnie użytkowanymi łąkami, od północy z zadrzewieniami i ekstensywnie użytkowanymi łąkami, od wschodu z gruntami rolnymi, mozaiką łąk, pastwisk i terenów uprawnych oraz lasami gospodarczymi.

Blisko połowę powierzchni rezerwatu zajmują ekosystemy leśne, które można podzielić na dwie główne grupy zbiorowisk roślinnych: grądy, zajmujące wyżej położone grunty mineralne oraz lasy bagienne – olsy i łęgi, zajmujące obszary podmokłe i okresowo zalewane. Zajmują one przede wszystkim wschodnią część rezerwatu. Niewielkie płyty lasów bagiennych spotykane są również w części południowej i zachodniej. Pozostałą część rezerwatu zajmują w większości ekosystemy wodne i bagienne. Ekosystemy wodne to przede wszystkim różnej wielkości sztuczne, eutroficzne zbiorniki (stawy rybne). Dwa największe stawy znajdują się w części centralnej. Szereg mniejszych zbiorników znajduje się w części zachodniej. Miejscami, w obrębie lasów bagiennych i zbiorowisk szuwarowych występują niewielkie i wypłycone, spontanicznie wytworzone oczka wodne (częściowo starorzecza). Ekosystemy bagienne to przede wszystkim różnego rodzaju szuwały, towarzyszące zbiornikom wodnym. Największą powierzchnię zajmują szuwały pałki wąskolistnej i trzciny. Niewielkie fragmenty inicjalnych torfowisk znajdują się w części centralnej rezerwatu. Niewielką powierzchnię zajmują również ekosystemy łąkowe i murawowe. Fragmenty, w większości nieużytkowanych łąk wilgotnych i świeżych znajdują się w części południowej

i południowo-zachodniej rezerwatu. Jeden płat murawy napiaskowej znajduje się w części południowej.

Część wschodnia rezerwatu Stawinoga (fragment obejmujący kompleks leśny w zarządzie Lasów Państwowych, o pow. 31,63 ha) leży w granicach obszaru specjalnej ochrony ptaków Puszcza Biała PLB 140007. Spośród gatunków ptaków, które są przedmiotami ochrony w przedmiotowym obszarze w części rezerwatu pokrywającej się z Obszarem Natura 2000 stwierdzono jedynie dzięcioła czarnego, który prawdopodobnie gnieździ się poza rezerwatem, a część rezerwatu leżąca w Obszarze Natura 2000 obejmuje jedynie ok. ¼ terytorium jednej pary. Omawiany obszar stanowił część terytorium 1 pary, co stanowi ułamek procenta populacji w Obszarze, liczącej 300 – 350 par. W takiej sytuacji nie możliwe jest dokonanie oceny stanu ochrony a także sformułowanie działań ochronnych poza potrzebą zachowania podstawowych elementów struktury siedliska, co wynika z potrzeby ochrony innych elementów ekosystemu rezerwatu. W związku z powyższym można stwierdzić, że rezerwat Stawinoga nie stanowi znaczącego siedliska żadnego z gatunków ptaków stanowiących przedmioty ochrony w Obszarze Natura 2000, nie zachodzi więc potrzeba identyfikacji zagrożeń, określenia celów działań ochronnych, ani sformułowania zakresu działań i ich realizacji. Przede wszystkim jednak w przypadku rezerwatu położonego w obszarze Natura 2000 mającego ustanowiony plan zadań ochronnych, stosuje się art. 20 ust 6 ustawy o ochronie przyrody mówiący o tym, że nie stosuje się art. 5 w/w ustawy - w planie ochrony rezerwatu nie uwzględnia się więc zakresu dotyczącego obszarów Natura 2000. Obszar Specjalnej Ochrony Puszcza Biała posiada plan zadań ochronnych obejmujący cały Obszar Natura 2000, ustanowiony zarządzeniem nr 15 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Warszawie z dnia 31 marca 2014 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla Obszaru Natura 2000 Puszcza Biała PLB140007 (Dziennik Urzędowy Województwa Mazowieckiego, poz. 3828, z dnia 9 kwietnia 2014 r.), zatem w odniesieniu do rezerwatu Stawinoga zachodzi cytowana wyżej przesłanka. Dodatkowo należy zauważyć, iż w planie ochrony rezerwatu nie zachodzi konflikt z zapisami przedmiotowego planu zadań ochronnych.

Najbardziej znaczącym zagrożeniem zewnętrznym jest potencjalny rozwój rekreacji wzdłuż północno wschodniej oraz północnej granicy obiektu. Ponadto w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego gminy Zatory wyznaczono obszar pod zabudowę lotniskową bezpośrednio graniczący z rezerwatem. Istniejącym zagrożeniem wewnętrznym jest występowanie gatunków inwazyjnych ssaków - wizona amerykańskiego oraz jenota. Wizon amerykański występuje na jego terenie stosunkowo nielicznie, stwierdzano ją

na podstawie tropów i śladów, jednak nie obserwowano ani razu. Nie zarejestrowały jej również fotonaprawy. Oddziaływanie wizona ma charakter globalny i polega na drastycznym spowodowaniu spadku liczebności wielu gatunków ptaków wodnych w skali kraju, mającej odbicie w stanie populacji lokalnych. Z takim oddziaływaniem mamy do czynienia także tutaj a przeciwdziałanie temu w skali niewielkiego rezerwatu, z uwagi na znaczną migracyjność i dużą rozrodczość, jest niemożliwe. Drugim gatunkiem o potencjalnie znaczącym wpływie na przyrodę rezerwatu jest pochodzący z Azji inwazyjny gatunek ryby – trawianka. Występuje obecnie we wszystkich wodach rezerwatu i jako gatunek drapieżny będzie miała bez wątpienia wpływ na populacje innych gatunków ryb, a także płazów. Spośród inwazyjnych gatunków roślin na uwagę zasługują dwa - klon jesionolistny oraz dąb czerwony. Pierwszy występuje w rozproszeniu wzdłuż grobli stawów rybnych, drugi w dwóch wydzieleniach części leśnej w Zarządzie Nadleśnictwa Pułtusk. Obecnie są nieliczne i nie wykazują znaczącej dynamiki rozwoju, ale w dłuższej perspektywie mogą zagrozić rodzimym gatunkom. Na terenie rezerwatu zanotowano wycinkę drzew, na którą nie były wydawane żadne zgody, w związku z tym należy je uznać za kradzież drewna. Dotyczą one zadrzewień poza Lasami Państwowymi leżących w centralnej części rezerwatu. W okresie prac nad projektem planu ochrony na terenie rezerwatu nie zanotowano przypadków bezpośredniego kłusownictwa, natomiast charakter śladów w części rezerwatu obejmującego torfianki wskazuje na występujące tu sporadyczne kłusownictwo wędkarskie.

Cały obszar rezerwatu za wyjątkiem niewielkiego fragmentu zabudowanego budynkami gospodarczymi, dla którego wyznacza się obszar ochrony krajobrazowej, wskazuje się do ochrony czynnej. Na okres obowiązywania planu ochrony zaplanowano zabiegi ochronne skoncentrowane w miejscach zidentyfikowanych zagrożeń dla przedmiotów ochrony, usuwanie inwazyjnych gatunków drzew - dęba czerwonego oraz klonu jesionolistnego. Ponieważ obecny stan przyrody rezerwatu, który określić należy jako dobry, ukształtował się i trwa w warunkach prowadzonej tu od ponad 100 lat, ekstensywnej gospodarki rybackiej, zdecydowano się utrzymać obecny stan kształtujących ekosystemy procesów, w części obejmującej stawy rybne dopuszczając ograniczone zasadami zawartymi w załączniku nr 5 do Zarządzenia użytkowanie rybackie.

Z uwagi na potrzebę monitorowania stanu ochrony oraz skuteczności sposobów ochrony wskazano sposoby i określono zakres monitoringu. Koszty zaplanowanych działań z zakresu ochrony czynnej, oszacowane w roku 2017, oceniono na około 20 tys. zł. W części udostępnionej dla rybactwa oraz pozostającej w zarządzie Nadleśnictwa Pułtusk zadania z zakresu ochrony czynnej zostaną wykonane przez zarządców gruntów a koszty

zrównoważone przez dochód uzyskany z pozyskanego surowca drzewnego. Koszty monitoringu, do poniesienia z budżetu sprawującego nadzór, oceniono na około 15 tys. zł.

W celu ograniczenia zagrożeń zewnętrznych wprowadzono ustalenia do studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Zatory, miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego gminy, oraz planu zagospodarowania przestrzennego województwa mazowieckiego dotyczące eliminacji lub ograniczenia zagrożeń zewnętrznych w szczególności wykluczenia zabudowy, w tym zabudowy letniskowej w sąsiedztwie rezerwatu.

W ramach przeprowadzonych konsultacji społecznych, celem zapewnienia możliwości udziału społeczeństwa na zasadach i w trybie określonym w ustawie z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Warszawie:

1) podał do publicznej wiadomości informację o przystąpieniu do sporządzania projektu planu ochrony poprzez:

a) wywieszenie obwieszczenia w siedzibie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Warszawie i na stronach internetowych Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Warszawie,

b) wywieszenie obwieszczenia w siedzibie Urzędu Gminy Zatory,

c) umieszczenie obwieszczenia na łamach lokalnej gazety,

2) wyłożył dokumentację przygotowaną na potrzeby sporządzenia projektu planu ochrony oraz projekt planu ochrony w siedzibie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Warszawie. O wyłożeniu dokumentacji Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Warszawie poinformował poprzez:

a) wywieszenie obwieszczenia w siedzibie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Warszawie oraz na stronach internetowych Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Warszawie,

b) wywieszenie obwieszczenia w siedzibie Urzędu Gminy Zatory,

c) umieszczenie obwieszczenia na łamach lokalnej gazety.

W ramach przeprowadzonego postępowania z udziałem społeczeństwa wnioski i uwagi do wyłożonego projektu planu ochrony wniosło Nadleśnictwo Pułtusk:

1. *Nadleśnictwo Pułtusk wykonało pomiar dębu czerwonego w pododdziale 430a i 431a oraz oszacowało jego masę na 45 m³ grubizny. Drewno zinwentaryzowane przez Nadleśnictwo Pułtusk pochodzi z górnej warstwy drzewostanu. Po usunięciu tych drzew pozostaną jeszcze drzewa młodsze w formie nalotu i podrostu, które po odsłonięciu otrzymają optymalne warunki wzrostu i nastąpi ich silny wzrost. Jednocześnie po jednorazowym usunięciu drzew starszych oraz polepszeniu warunków wzrostu roślinności, nastąpi silny rozwój odrosli ze ściętych pni i ponowna ekspansja tego gatunku w rezerwacie.*

Odpowiedź: W opisie projektowanego zadania zapisano usunięcie dębu czerwonego ze wszystkich warstw, nie tylko górnego piętra drzew, nie ma więc obawy o rozwój drzew młodszych po ich odsłonięciu, bo zostaną one również usunięte. Dąb czerwony nie należy do gatunków intensywnie odnawiających się z odrosli, ponadto usunięte zostanie zaledwie kilka procent drzew z drzewostanu, nie ma więc obawy o gwałtowne doświetlenie dna lasu, gdyż pozostanie ono zacienione przez pozostałe gatunki drzew i ich podrost.

2. *Oszacowanie kosztów realizacji planu i możliwe źródła finansowania działań ochronnych. Ponieważ jest to teren rezerwatu to pozyskanie surowca będzie utrudnione i wygeneruje większe koszty niż przychód z jego sprzedaży. Zrywka drewna nie będzie mogła być prowadzona tak jak w przypadku lasów gospodarczych, tylko z uwzględnieniem szczególnej ochrony runa leśnego i gleby, przez co koszty pozyskania znacznie wzrosną. Dodatkowym pracochłonnym i generującym koszty zajęciem będzie usuwanie nalotów i podrostów tego gatunku, które nie przyniosą dochodu ze sprzedaży surowca. Zgodnie z art. 4 ust. 2 Ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody „Organy administracji publicznej są zobowiązane do zapewnienia warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych dla ochrony przyrody”. W związku z powyższym Nadleśnictwo Pułtusk nie widzi możliwości wykonania zadań ochrony czynnej w rezerwacie Stawinoga bez zapewnienia środków przez organ sprawujący nadzór.*

Odpowiedź: Zdaniem Wykonawcy projektu planu nie ma przeciwskażeń dla wykonania zadania przez zarządcę terenu, minimalny dochód ze sprzedaży 45m³ drewna dębu czerwonego to 5000 zł, co w zupełności pokryje koszty zabiegu. Uchylenie się więc od wykonania zadania wydaje się merytorycznie nieuzasadnione. Nie zachodzi tu potrzeba poruszonej w piśmie skomplikowanej zrywki, gdyż większość drzew do pozyskania z górnego piętra rośnie wzdłuż drogi na skraju rezerwatu, a w stosunku do podrostów nie zachodzi potrzeba ich zrywki. Z cytowanego art. 4 ustawy o ochronie przyrody nie wynika

także wprost niemożność zapewnienia warunków realizacji ochrony w wyniku porozumienia sprawującego nadzór z zarządcą terenu i sfinansowania zadań z zakresu ochrony przyrody ze środków zarządcy, który osiąga przychody korzystając z zasobów Skarbu Państwa. Niezależnie od powyższego regulacja zawarta w zarządzeniu nie wskazuje wykonawcy zadania, a zapisy wskazujące źródła finansowania zadań, nie wykluczają pokrycia nadwyżki kosztów ich wykonania z budżetu sprawującego nadzór.

3. *Monitoring składu gatunkowego i liczebności awifauny lęgowej, zagrożeń oraz skutków działań ochronnych. Nadleśnictwo Pultusk nie posiada funduszy oraz kompetencji do wykonywania tego typu monitoringu i obserwacji. Zgodnie z art. 4 ust. 2 Ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody „Organy administracji publicznej są zobowiązane do zapewnienia warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych dla ochrony przyrody”. W związku z powyższym Nadleśnictwo Pultusk nie widzi możliwości wykonania monitoringu i oceny skuteczności zaplanowanych działań w rezerwacie Stawinoga bez zapewnienia środków przez organ sprawujący nadzór.*

Odpowiedź: Zarówno w dokumentacji jak i w uzasadnieniu do projektu zarządzenia zapisano, że koszty monitoringu ponosi sprawujący nadzór, jest nim Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska, nie oczekuje się tego od zarządców terenu, w związku z powyższym uwagę należy uznać za bezzasadną.

Projekt planu ochrony został przesłany Radzie Gminy Zatory, celem zaopiniowania. Rada Gminy nie wydała uchwały w sprawie przedłożonego projektu zarządzenia, stosując tym samym, przewidziany przez ustawę o samorządzie gminnym, tryb milczącego przyjęcia tekstu projektu zarządzenia bez zastrzeżeń.

Projekt zarządzenia został uzgodniony przez Wojewodę Mazowieckiego.

Ocena Skutków Regulacji (OSR)

1. Cel wprowadzenia zarządzenia.

Celem wprowadzenia zarządzenia jest wypełnienie delegacji ustawowej zawartej w art. 19 ust. 6 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody.

2. Podmioty, na które oddziałuje akt normatywny.

Projekt planu ochrony będzie oddziaływał:

- 1) na Regionalną Dyрекcję Ochrony Środowiska w Warszawie;
- 2) na właścicieli rezerwatu;
- 3) jako powszechnie obowiązujący akt prawa miejscowego na wszystkie podmioty, które znajdują się lub znajdą w zasięgu terytorialnym objętym jego regulacją.

3. Konsultacje.

Projekt zarządzenia, jako akt prawa miejscowego podlega:

- 1) na podstawie art. 59 ust. 2 ustawy z dnia 23 stycznia 2009 r. o wojewodzie i administracji rządowej w województwie uzgodnieniu z Wojewodą Mazowieckim;
- 2) na podstawie art. 19 ust. 2 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody zaopiniowaniu przez właściwą miejscowo radę gminy;
- 3) na podstawie art. 19 ust. 1 a ustawy o ochronie przyrody procedurze udziału społeczeństwa przewidzianej przez ustawę z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko.

4. Wpływ regulacji na sektor finansów publicznych, w tym budżet państwa i budżet jednostek samorządu terytorialnego.

Wejście w życie przedmiotowego zarządzenia pociągnie za sobą skutki finansowe dla budżetu państwa w wysokości około 20 000 zł w przeciągu 20 lat obowiązywania planu ochrony, które wynikać będą z realizacji działań ochronnych zaprojektowanych w planie ochrony. Mogą być one finansowane w szczególności ze środków pochodzących z:

- 1) budżetu państwa na zasadach ustalonych przez ustawę o finansach publicznych;
- 2) ubiegania się o pozyskanie środków finansowych z Narodowego lub/i Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

5. Wpływ regulacji na rynek pracy.

Zapisy w projekcie zarządzenia z uwagi na ograniczony zakres prac jak również realizacja ich na przestrzeni 20 lat nie będą miały znaczącego wpływu na rynek pracy.

6. Wpływ regulacji na konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, w tym na funkcjonowanie przedsiębiorstw.

Projektowana regulacja nie będzie miała wpływu na konkurencyjność wewnętrzną i zewnętrzną gospodarki.

7. Wpływ regulacji na sytuację i rozwój regionalny.

Projektowana regulacja nie ma wpływu na sytuację i rozwój regionalny.

8. Ocena pod względem zgodności z prawem Unii Europejskiej.

Regulacja przedmiotowego zarządzenia objęta jest prawem UE. Zarządzenie swym zakresem obejmuje teren objęty ochroną w ramach sieci Natura 2000 dyrektywą Rady 79/409/EWG z dnia 2 kwietnia 1979 r. w sprawie ochrony dzikich ptaków, w ramach Europejskiej Sieci Ekologicznej Natura 2000, jako specjalny obszar ochrony ptaków Puszcza Biała PLB140007. Projekt zarządzenia jest zgodny z prawem Unii Europejskiej.